

# Vurdering av Klassestrivsel

## Om Klassestrivsel

Klassestrivsel er et danskutviklet verktøy for å undersøke skolemiljøet på egen skole. Undersøkelsen kan gjennomføres anonymt eller med registrering av navn. Spørsmålene er utformet med ulike måter å svare på; valg, flervalg, tabell, sosiogram og skrive. Hver enkelt skole kan sette sammen sine egne spørsmålssett, og lage egne lokale spørsmål. Dette stiller store krav til hver enkelt skole og skoleleders oppfølging og den analysen som gjøres i forkant av undersøkelsene. Siden undersøkelsen kan gjennomføres med registrering av navn, vil forskrift til opplæringsloven § 20-5 Bruk av ikke-anonyme læringsundersøkelser gjelde:

Skolen kan bruke ikke-anonyme skolemiljøundersøkingar som ein del av det førebyggjande skolemiljøarbeidet etter [opplæringslova § 12-3](#). Dette kan gjerast i tilfelle der slike undersøkingar er formålstenlege for å kartleggje skolemiljøet, finne eigna tiltak for å betre relasjonar og sikre eit trygt og godt skolemiljø for alle elevar.

Skolen kan bruke ikke-anonyme skolemiljøundersøkingar når dei skal følgje opp konkrete mistankar etter [opplæringslova § 12-4](#) og [§ 12-5](#) ved langvarige, uoversiktlege eller kompliserte utfordringar i skolemiljøet, når andre slags undersøkingar ikkje har ført fram.

Ikkje-anonyme skolemiljøundersøkingar må gjennomførast slik at dei grip minst mogleg inn i personvernet til elevane. Undersøkingar etter første ledd kan berre omfatte spørsmål om negative relasjonar der enkeltelevar ikkje kan namngivast. Skolen skal på eigna måte kontrollere om opplysningane som kjem fram i undersøkingane, er rette, før dei blir lagde til grunn for val av tiltak.

(Hentet fra: [Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringsforskrifta\) - Kapittel 20. Behandling av personopplysningar - Lovdata](#))

Helt kort sier bestemmelsen at skolene har mulighet til å bruke ikke-anonyme undersøkelser under de gitte forhold. Bestemmelsen har som formål å regulere hva det skal være anledning til å spørre om. Hvis skolen skal bruke dette verktøyet er det viktig å unngå å stille spørsmål på en måte som kan beskrive negative relasjoner mellom navngitte elever.

Programmet er styrt med flere brukergrupper, som har ulike rettigheter. Skolene tildeler rettigheter til ansatte etter behov:

- Rektor og IKT-ansvarlig har mulighet til å tildele roller i programmet.
- Skolens ledelse og sosiallærere har mulighet til å opprette undersøkelser, og se resultater. Utarbeidelse av undersøkelse skal gjøres sammen med lærere.
- Skolens lærere kan gjennomføre undersøkelsen med sin(e) klasser, og se resultater fra disse.
- Assistenter og miljøarbeidere må vurderes enkeltvis om de skal ha tilgang til programmet.

## Om Klassestrivsel i Oslo skolen

Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold anbefaler at skolene kan bruke verktøyet under følgende kriterier:

- Som en del av skolens forebyggende arbeid, ved å gjennomføre en undersøkelse med jevne mellomrom i løpet av skoleåret. Det bør komme frem i skolens «Plan for trygt og godt skolemiljø» hvor ofte den skal gjennomføres (se § 20-5 første ledd).
- Undersøkelsen er et supplement til skoles etablerte praksis med elevsamtaler. Innholdet i elevens svar bør følges opp med elevsamtaler, ettersom dette vil gi skolen kvalitativ informasjon.
- Elevene skal stå fritt til å avstå fra å svare på undersøkelsen, og skal ha mulighet til å kunne velge «Ønsker ikke å svare» på alle spørsmål.
- Besvarelsen til elevene kan også utløse skolens plikt til å utarbeide en aktivitetsplan, med bredere undersøkelser og tiltak, ettersom skolen mistenker eller kjenner til at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Skolen kan bruke den i oppfølgingen av en konkret mistanke etter §§ 12-4 og 12-5 ved langvarige, uoversiktlige eller kompliserte utfordringer i skolemiljøet, der andre måter å undersøke på, ikke har ført frem. «Plan for trygt og godt skolemiljø» bør beskrive hvilke alvorlige saker etter §§ 12-4 og 12-5 som tilsier at det skal utformes en egen spørsmålspakke for den konkrete saken (se § 20-5 andre ledd).
- Spørsmål hvor elevene skal skrive inn tekstsvar i åpne bokser er tatt ut av spørsmålsbanken, og skal derfor ikke brukes (unngå brudd på §20-5).
- Roller: Enhetsadministrator er en i skolens ledelse, og evt IKT-ansvarlig. Lærere har rolle (Basisbruker+) som gjør at de kan opprette undersøkelser. Dette må gjøres i samarbeid med nærmeste leder. Se mer om roller under:

| Rolle                          | Rolle i Klassetrivsel            | Tildeling                                                                                                        |
|--------------------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Administrativt ansatt          | Default/minimum                  | Automatisk fra Feide-rollen.<br><br>Manuell endring i av rolle kan gjøres av enhetsadministrator i Klassetrivsel |
| Pedagogisk ansatt              | Basisbruker+                     | Automatisk fra Feide-rollen                                                                                      |
| Skoleleder                     | Basisbruker++<br><br>Superbruker | Manuelt i Klassetrivsel av Enhetsadministrator.                                                                  |
| IKT-ansvarlig og en skoleleder | Enhetsadministrator              | Manuelt i Klassetrivsel hos UDA (Installasjonsadministrator)                                                     |
| Systemeier UDA                 | Installasjonsadministrator       | Manuelt av Skolevisioner/Klassetrivsel                                                                           |

- Dersom skolen ønsker å bruke spørsmål som ikke ligger i spørsmålsbanken, må disse legges til av Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold. Det kan ikke opprettes spørsmål i undersøkelsen som kan legge til rette for å beskrive negative relasjoner mellom elever.

- Skolens ledelse setter seg godt inn i rettigheter til ulike brukere i programmet.
- Skolens ledelse forankrer bruk av program i:
  - o MBU – Drøftes og besluttet
  - o Elevråd – Drøftes og innhenter og svarer ut innspill fra elevene
  - o FAU – Informeres

### **Deling av resultater**

Informasjon knyttet til enkeltelever skolen innhenter skal ikke deles med andre utenfor programmet. Grafiske fremstillinger (diagram) kan brukes til å utenfor programmet, så lenge elevene ikke kan identifisere hvem som har svart hva. Skolene kan arkivere rapporter i Websak for å dokumentere arbeidet.

### **Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold ber skolene spesielt vurdere følgende spørsmål:**

#### **Blir du mobbet på skolen (valg)?**

Vi mener det spørsmålet ikke gir skolen riktig bilde av miljøet i klassen. De andre spørsmålene i kategorien er bedre på å forklare begrepet i spørsmålet. Forskningsmiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing; er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. At mobbing ikke blir definert, gjør det vrient for skolen å sette inn tiltak i etterkant.

#### **Er det noen i klassen din, som bestemmer mer enn andre (valg)?**

Vi mener dette kan bekrefte eller bidra til hierarkidannelse i klassen.

#### **Har du hatt lyst til å bytte klasse eller skole det siste halvåret (valg)?**

Vi mener dette spørsmålet ikke må brukes på de yngste elevene da det kan sette de på spor av å bytte klasse som løsning på et mer sammensatt problem. Når det gjelder eldre elever må skolen vurdere om spørsmålet gir noen nyttige resultater for skolen.

#### **Har du opplevd å bli mobbet av noen fra klassen din (valg)?**

##### **Alternativer: Veldig ofte, Ofte, En gang imellom, Sjeldent, Aldri, Ønsker ikke å svare**

Vi mener det spørsmålet ikke gir skolen riktig bilde av miljøet i klassen. De andre spørsmålene i kategorien er bedre på å forklare begrepet i spørsmålet. Forskermiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing, er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. At mobbing ikke blir definert, gjør det vrient for skolen å sette inn tiltak i etterkant.

#### **Hva gjør du når du ser at noen blir mobbet (flervalg)?**

##### **Alternativer: Jeg ser på, men gjør ikke noe, Jeg henter en voksen som kan hjelpe, Jeg blir med på mobbingen, Jeg prøver selv å stoppe det, Jeg later som jeg ikke ser det og går bort, Jeg har ikke opplevd at andre bli mobbet**

Vi mener det spørsmålet ikke gir skolen riktig bilde av miljøet i klassen. De andre spørsmålene i kategorien er bedre på å forklare begrepet i spørsmålet. Forskermiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing, er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. At mobbing ikke blir definert, gjør det vrient for skolen å sette inn tiltak i etterkant.

**Hvem i klassen vil du kunne fortelle en personlig hemmelighet til hvis ingen andre skal vite noe (sosiogram)?**

Vi mener at skolen bør vurdere om spørsmålet kan bidra til at de minste blir satt på sporet av å holde noe hemmelig. Når det gjelder eldre elever må skolen vurdere om spørsmålet gir noen nyttige resultater for skolen.

**Hvis det er uro: Hva lager uro i undervisningen (flervalg)?**

Vi mener at dette spørsmålet må tolkes i lys av hva lærerne kan endre/følge med på knyttet til undervisningspraksis. Bør vurderes i hvilken grad det er hensiktsmessig å vise klassen resultater av dette. Årsaken til uroen kommer ikke frem annet enn at man kan peke på symptomer.

**Hvis du opplever mobbing, hvor foregår mobbingen (flervalg)?**

**Alternativer: I timene, I friminuttene, På veien til og fra skolen, Utenfor skolens område, På mobil eller internett, Annet, Jeg har ikke opplevd mobbing**

Vi mener det spørsmålet alene ikke gir skolen et godt nok bilde av problemet på skolen. Spørsmålet bør ved bruk etterfølges av spørsmålet «Hvis du har sett mobbing i klassen, hvilken type mobbing var det?», hvor alternativene «Stygge beskjeder på f.eks. SMS eller sosiale medier, Ta eller gjemme bort, andres ting, Slag eller spark, Klengenavn, Baktaling, Dytting, Utestenging, Sendte nedlatende blikk, Annet, Jeg har ikke sett mobbing i klassen» Forskermiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing, er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. Det fellesskapsorienterte perspektivet er ikke inkludert i spørsmålet.

**Hvis du skulle ha bursdagsselskap, hvem ville du da invitere (valg)?**

Vi mener skolen må vurdere dette spørsmål med tanke på standarder for bursdagsferiering på skolen, og tidligere problematikk på området. Elever som er ekskludert fra klassens felleskap kan finne dette spørsmålet vanskelig. I Oslo skolen er det elever som ikke feirer bursdager, pga religion eller kultur, som spørsmålet kan være sårt for. Spørsmålet kan også oppleves som lite relevant av den samme elevgruppen.

**Hvis jeg synes noe er vanskelig i undervisningen, kan jeg gjøre noe selv for å komme videre (valg).**

**Alternativer: Veldig ofte, Ofte, En gang imellom, Sjeldent, Aldri, Ønsker ikke å svare**

Vi mener spørsmålet gir ansvar til eleven for didaktikken. Oppfølgingen av resultater på dette spørsmålet må anses til å handle om lærerens praksis. Ettersom spørsmålet stilles fra 4 trinn og ut VGS vil elevene svare generelt på et spørsmål som omhandler ulike lærere. Derfor vil valg som handler om hyppighet, vil gi lite relevans.

**Hvor mange i klassen har du vært på besøk hos eller hatt på besøk i det siste halvåret?**

Vi mener skolen må vurdere spørsmålet nøye ut fra lærerens kjennskap til klassen og om det er noen som aldri er med noen hjem. Spørsmålet virke forsterkende på utenforskapet, og en statusforsterker hvis man kan skrive et høyt tall.

**Er du redd noen av barna på AKS?**

Vi mener skolen må vurdere spørsmålet ut ifra de ansattes kjennskap til enkeltelevers erfaringer. Spørsmålet kan også bidra til at eleven snakker om hvem de er eller burde være redde for, og årsaken til dette, i etterkant av undersøkelsen.

**Hvem vil du gjerne sitte ved siden av hvis dere skal sitte gutt-jente i klassen?**

**Hvor ofte er jentene og guttene i klassen din sammen i friminuttene?**

**Kunne du tenke deg at jentene og guttene var mer sammen i friminuttene?**

Vi mener spørsmålene bygger opp under tradisjonelle kjønnsroller. Skolen må vurdere hvordan spørsmålene kan oppfattes av elever som identifiserer seg med annet kjønn enn de ble født med eller har kjønnsdysfori skolen kjenner til eller har mistanke om.

**Hvem i klassen synes du at du jobber best sammen med i timene?**

Vi mener det kan være uklart hvordan eleven tolker best. Skolen bør vurdere om spørsmålet gir nyttig informasjon, og hvordan den skal brukes.

Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold mener at flere av disse spørsmålene kan egne seg i en elevsamtale, eller som refleksjonsoppgaver i hel klasse, men at det likevel kan være problematisk å gjennomføre en skriftlig undersøkelse med dem.

I arbeidet med å vurdere Klassetrivsel som verktøy i Osloskolen har vi konferert med Henrik Raustøl, mobbeombud i Oslo kommune. Han har fått innsikt i våre vurderinger, og vi har etterfulgt innspill fra han.